

Oslo,

9. oktober 2023

Til
Forsvarsdepartementet/Høringsinnspill Langtidsplan

Fra
Norsk industriforum for romvirksomhet
(NIFRO)

NIFROs høringsinnspill til Langtidsplanen for forsvarssektoren som skal fremlegges i 2024

NIFRO er bransjeorganisasjonen til norsk romnæring. Vi viser til invitasjon 4. september i år til å gi innspill til Langtidsplanen. Samtidig takker vi for muligheten til å gi et muntlig innspill på dialogmøtet tirsdag 10. oktober. I våre innspill fokuserer vi på viktigheten av romkapabiliteter for det norske forsvaret.

Innledning

Etter NIFROs vurdering har Forsvarskommisjonen beskrevet viktigheten av romkapasiteter godt i rapporten, primært i kapitlene 9.7: *Romteknologien gir få gjemmesteder* og 12.3.8: *Det ytre rom*.

Disse kapitlene gir en god beskrivelse på overordnet nivå, og NIFRO vil ikke kommentere dette ytterligere. Også Forsvarssjefens fagmilitære råd gir en god beskrivelse av en del av sektorens behov for romkapabiliteter – primært innen overvåkning, effektiv målbekjempelse og satellittkommunikasjon. I Forsvarsdepartementets forslag til statsbudsjett for 2024 er imidlertid romkapasiteter viet overraskende liten plass, annet enn i generelle termer.

Vi vil ta opp fire temaer:

1. Sikkerhet og sårbarhet

De ovennevnte dokumentene fra forsvarssektoren beskriver i overraskende liten grad den store og sterkt økende betydningen verdensrommet har for nesten alle sektorer i det norske samfunnet. Bruk av verdensrommet har en helt uvurderlig betydning for norsk samfunnsikkerhet generelt, men også for Forsvarets virksomhet på mange områder.

Denne avhengigheten medfører også en betydelig sårbarhet. Både det sivile samfunnets og Forsvarets behov for å sikre disse kapabilitetene burde etter NIFROs syn vært bedre belyst. Disse problemstillingene er for øvrig belyst på en utmerket måte i Nasjonal Sikkerhetsmyndighets (NSMs) Sikkerhetsfaglige råd, som ble lagt frem 9. mai i år (se <https://nsm.no/getfile.php/1312994-1683615611/NSM/Filer/Dokumenter/Rapporter/Sikkerhetsfaglig%20r%C3%A5d%20-%20Et%20motstandsdyktig%20Norge.pdf>).

2. Organisering av ansvarsforhold for romvirksomhet i Forsvaret

Innen Forsvaret ble hele ansvaret for romvirksomhet ved årsskiftet 2021/22 overført til sjefen for Forsvarets etterretningstjeneste. Det er utvilsomt gode argumenter for en slik innretning, men det gir samtidig grunn til bekymring. Fra norsk romnærings side opplever vi at det blir stadig vanskeligere å få innsyn i og kontakt med romsatsingen innen forsvarssektoren. Dette er et tankekors i en tid der vi ser stadig større synergi og behov for samordning mellom sivil og militær bruk av verdensrommet. Denne måten å organisere arbeidet med romkapabiliteter på, er for øvrig så vidt vites unik blant NATOs medlemsland. NATO har erklært rommet som det femte operasjonsdomene og flere land har opprettet egne romfartsenheter i sine forsvarsstrukturer.

Det pågår en betydelig romsatsing innen forsvarssektoren, med store prosjekter innen bl a satellittkommunikasjon, maritim overvåkning og etterretning – men samordningen med sivil sektor synes mangelfull. Vi vil sterkt anbefale at Forsvaret finner en annen måte å organisere dette ansvaret på.

3. EUs romsatsing

EU satser stadig sterkere på romkapasiteter. Secure Connectivity (SC) og det nært tilknyttede programmet IRIS² (Infrastructure for Resilience, Interconnectivity and Security by Satellite – satellitter og bakkebasert infrastruktur som er nødvendig for å kunne virkeliggjøre Secure Connectivity) står høyt på EUs agenda. Programmene omfattes ikke av EØS-avtalen, og både norske myndigheter og norsk romnæring er inntil videre utelukket fra deltakelse.

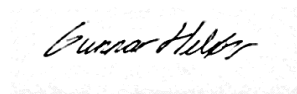
SC og IRIS² vil bli helt sentrale systemer/nettverk for informasjonsflyt i fremtidens Europa – av både gradert og mindre sensitiv karakter. Det vi derfor være veldig alvorlig for norske myndigheter på mange samfunnsområder, inkludert forsvarssektoren – og i siste instans for Norge som samfunn og nasjon – om vi blir stående utenfor. Forhandlinger om norsk deltakelse må løftes til et høyere nivå.

4. Næringsutvikling innen romsektoren: Behov for en nasjonal strategisk plan for utvikling av romkapabiliteter

NIFRO anbefaler at Forsvaret, sammen med sivile norske myndigheter, starter et arbeid med å legge en strategisk plan som tar sikte på å styre utviklingen av norske romkapabiliteter og samtidig videreutvikle den nasjonale romindustrien.

Norge har og utvikler verdensledende kapabiliteter som har direkte anvendelse for Forsvarets behov. Skal det norske Forsvaret få effektive romkapabiliteter innenfor en forsvarlig økonomi bør det skje i tett samarbeid mellom Forsvaret, industrien og forskningsmiljøene – et «trekantsamarbeid» etter modell av forsvarsindustrien ellers. Dette vil også bidra til å utvikle kompetansen og konkurransevnen i den norske romnæringen. For en videre utdyping av dette temaet, viser vi til Vedlegg 1.

Med vennlig hilsen

Gunnar Heløe
Daglig leder, NIFRO
gunnar@nifro.no
Tel 488 92 340

VEDLEGG 1

NÆRINGSPOLITISKE ASPEKTER

- Innen romsektoren har Norge verdensledende kapabiliteter som har direkte anvendelse inn for Forsvarets behov. Kapabilitetene er også i rask utvikling.
 - KDA (Kongsberg Defence and Aerospace) og KSAT (Kongsberg Satellite Services) har sammen over 1000 ansatte, med hovedtyngde ingeniører, som jobber med romfartsløsninger – hvorav >90% av løsningene leveres til utlandet i hard konkurranse med andre globale aktører
 - KSAT er udiskutabelt fremst i verden på løsninger som får data ned fra verdensrommet og ut til brukerne. KSAT er blant annet valgt av US Space Force (SDA) for bakkenettverk til USA's nye store satellittkonstellasjon for forsvarsformål
 - KDA har det siste året tatt steget som en av verdens fremste leverandører av småsatellitter, som er godt egnet for overvåkning, og kombinerer nå dette med verdensledende våpensystemer (NSM/JSM, NASAMS) for å etablere effektiv målbekjempelse på lange rekkevidder
 - Space Norway har tatt fram et av verdens mest innovative konsepter for sivil-militært samarbeid som gir oss kostnadseffektiv bredbåndskapasitet i Nordområdene. Her utvikles også verdensledende satellittbasert sensorteologi.
 - Andøya bygger ut det som blir den første romhavnen (spaceporten) på europeisk jord. Den åpnes formelt 2. november 2023.
 - Eidel, IDEAS, Vake og andre norske bedrifter tar frem teknologier og produkter innenfor sikkerhet, instrumentering, dataanalyse osv som muliggjør effektive romkapabiliteter.
- Skal det norske forsvaret få effektive romkapabiliteter innenfor akseptable økonomiske rammer, bør det skje i tett samarbeid mellom Forsvaret, industrien og forskningsmiljøene – et «trekantsamarbeid» etter modell av forsvarsindustrien ellers
 - De fleste satellittene er i lav jordbane. Her bruker de mindre enn 10% av tiden over norsk territorium
 - Satellittene er selvfølgelig ubemannet, slik at nasjonal kommando- og kontrollproblematikk blir enklere enn med bemannede systemer.
 - Disse faktorene gjør data fra satellittene spesielt egnet til å dele med andre allierte, men Forsvaret/NATO har ikke effektive organisasjoner for fellesanskaffelser og deling av kostnader. Det har industrien som har kjernekompetanse på å selge kapasiteter til mange brukere i mange land på en sikker måte.
 - Den norske romindustrien kan dermed utvikle verdensledende romløsninger, tilpasset norske behov, og samtidig kommersialisere kapasitetene slik at de kan deles med nære allierte og videre til sivile brukere.

Norsk industriforum for romvirksomhet

Drammensveien 165, 0277 Oslo

E-post gunnar@nifro.no, alt nifro@nifro.no, tel 488 92 340

- Dette gir flere brukere som kan dele på regningen,
 - Fremmer effektivt alliert og sivil-militært samarbeid
 - Tillater større bredde og volum av romkapabiliteter, med dertil bedre beredskap
 - Og muliggjør dermed viktige romkapabiliteter for det norske forsvaret innenfor forsvarlige økonomiske rammer
- For å få dette til i konkurranse med mer ressurssterke aktører i USA, Frankrike, UK osv er vi avhengig av å spille på hele det norske miljøet fra brukere, industri og akademia/forskning. Det har vi lyktes med i forsvarssektoren og det må vi også gjøre på romfart.
 - Det norske markedet er for lite til å holde liv i konkurrerende aktører og fagmiljøene er for små til at de kan fragmenteres på konkurrerende nasjonale løsninger. Derfor må vi samarbeid nasjonalt og konkurrere internasjonalt.
 - Forsvaret må videreutvikle samarbeidet med Romsenteret og andre nasjonale aktører på et systematisk «Team Norway»- konsept for framtidens romløsninger.
 - Forsvaret må i den sammenhengen være villig til å gi kontrakter til norsk industri for å løfte fram kapabiliteter som igjen kan være internasjonalt konkurransedyktige. Tilsvarende gjøres i alle andre vestlige land